

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.17.12>

ПРАВИЛА УКЛАДЕННЯ, ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЕЯКИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Бойко Олександр Михайлович,

суддя

(Дніпропетровський районний суд

Дніпропетровської області, м. Дніпро,

Україна)

Дослідивши правила укладення, зміни та припинення дії адміністративних договорів за адміністративним законодавством окремих зарубіжних країн, автор обґрунтовує, що адміністративний договір прийнято визнавати укладеним і дійсним за умови, що він: 1) відповідає загальним вимогам законодавства до адміністративних актів і вимогам цивільного законодавства до правочинів з урахуванням особливостей природи адміністративного договору; 2) не зачіпає прав, обов'язків і законних інтересів третіх приватних осіб і не потребує погодження інших адміністративних органів або третя приватна особа дала згоду бути пов'язаною адміністративним договором, а заінтересований адміністративний орган погодив адміністративний договір; 4) є підставою для стягнення із приватних осіб пропорційних сум коштів, для яких встановлюється цільове призначення бути спрямованими на виконання конкретних завдань відповідного адміністративного органу, пов'язаних із предметом договору (Німеччина, Іспанія, Тайвань). Адміністративний договір може бути змінений або розірваний адміністративним органом в односторонньому порядку з виплатою на користь приватних осіб справедливих компенсаційних платежів, передбачених адміністративним договором, якщо це є вкрай необхідним для значно більш ефективного виконання адміністративним органом покладених на нього завдань або для відвернення тяжких наслідків для інтересів суспільства. Оскарження приватними особами розірвання адміністративного договору з ними та порушення питання про поновлення договірних відносин допускається лише через непропорційність рішення про його розірвання суспільним інтересам, якими воно виправдовується (Франція).

Адміністративний договір прийнято вважати виконавчим документом, який підлягає безпосередньому примусовому виконанню за умови його порушення будь-якою зі сторін за загальними правилами примусового виконання адміністративних актів (з можливістю встановлення строків для виконання виконавчого документа, після спливу якого накладається штраф, тощо) з урахуванням особливостей адміністративного договору (Німеччина, Тайвань).

Ключові слова: адміністративний договір, вимоги до змісту адміністративного договору, зміна та припинення адміністративного договору, примусове виконання адміністративних договорів, укладення адміністративного договору.

**RULES OF CONCLUDING, CHANGING AND TERMINATING
ADMINISTRATIVE CONTRACTS UNDER THE LAW
OF CERTAIN FOREIGN COUNTRIES**

Boiko Oleksandr Mykhailovych,
Judge
(Dnipropetrovsk District Court
of Dnipropetrovsk region, Dnipro, Ukraine)

Having conducted some research into the rules for concluding, amending and terminating administrative agreements under the administrative legislation of certain foreign countries, the author substantiates that the administrative agreement is considered concluded and valid provided that it: 1) meets the general requirements for administrative acts and civil law requirements for transactions with due regard to peculiarities of the nature of the administrative agreement; 2) does not affect the rights, obligations and legitimate interests of third parties and does not require the consent of other administrative authorities, or a third party has agreed to be bound by an administrative agreement, and the administrative authority concerned has approved the administrative agreement; 4) is the basis for recovery from private individuals of proportional amounts of funds for which the intended purpose is to be directed to perform specific tasks of the relevant administrative authority related to the subject of the contract (Germany, Spain, Taiwan). An administrative agreement may be amended or terminated unilaterally by an administrative authority on condition of fair compensation to private individuals prescribed in administrative agreement, if this is essential for the administrative authority to perform its tasks much more effectively or to prevent serious harm for general interest. Private persons may appeal against the termination of an administrative agreement and raise the issue of resumption of contractual relations only in view of the disproportionality of decision to terminate it to the public interest which justifies it (France).

An administrative agreement is considered to be an executive document, which is subject to direct enforcement if it is violated by either party under the general rules of enforcement of administrative acts (with the possibility of setting deadlines for enforcement of an executive document after which a fine is imposed, etc.) taking into account the particular terms of an administrative agreement (Germany, Taiwan).

Key words: administrative agreement, amending and terminating administrative agreement, concluding administrative agreement, enforcement of administrative agreements, requirements to the content of an administrative agreement.

Постановка проблеми та завдання дослідження. Використання адміністративних договорів є інноваційною технологією управління публічними справами та сучасним і одним із найбільш перспективних напрямів розвитку українського адміністративного права. Водночас стан нормативно-правового регулювання питань використання адміністративних договорів як особливих інструментів адміністративно-правового-регулювання з найвищим ступенем гнучкості у виборі оптимальних і найбільш ефективних способів досягнення цілей законодавства зі створенням прийнятних умов для діяльності відповідних юридичних і фізичних осіб є вкрай незадовільним. За цих обставин завданням наукового співтовариства є формулювання наукових положень, висновків і рекомендацій щодо найкращих шляхів упорядкування використання адміністративних договорів, насамперед аспектів, пов'язаних з укладенням, зміною та припиненням дії адміністративних договорів. Особливо цінними у цьому зв'язку є міркування вчених, які ґрунтуються

на детальному опрацюванні відповідного зарубіжного досвіду, що й визначає напрям цього дослідження.

Аналіз публікацій і виклад основних положень дослідження. Для виконання вищевикладеного наукового завдання, окрім нормативно-правових джерел зарубіжних країн, звернемося до наукових праць А. Мьюетта (A. Mewett).

Насамперед спрямуємо увагу на закріплені національними законодавствами зарубіжних країн правила укладення та набрання чинності адміністративним договором, а також вимоги до змісту його положень, у т. ч. ті, дотримання яких є умовою дійсності адміністративного договору.

Так, визначаючи правила укладення, зміни та припинення дії адміністративних договорів, німецьке законодавство насамперед вказує на те, що публічно-правова угода має викладатися письмово за винятком випадків, передбачених законом (ст. 57 Закону Німеччини про адміністративну процедуру). Також особливе значення з погляду набрання чинності публічно-правовою угодою має її погодження усіма заінтересованими сторонами. Йдеться про те, що публічно-правова угода, яка зачіпає права й обов'язки третіх сторін, набуває чинності лише тоді, коли відповідна третя сторона надає свою згоду письмово, а якщо угода укладається замість адміністративного акта, який за законом має бути схвалений, утверджений або погоджений іншим адміністративним органом, вона набуває чинності лише після такого схвалення, утвердження або погодження (ст. 58 Закону Німеччини про адміністративну процедуру) [1].

Більше того, умова адміністративного договору, за якою приватна сторона зв'язує себе зобов'язанням надати адміністративному органу винагороду, має супроводжуватися закріпленням цільового призначення цієї компенсації, пов'язаної зі сприянням адміністративному органу у виконанні покладених на нього владних управлінських функцій. Розмір винагороди має бути пропорційним адміністративним актам, ухваленим на виконання адміністративного договору, з урахуванням усіх обставин, що мають значення (ч. 1 ст. 56 Закону Німеччини про адміністративну процедуру). Якщо адміністративним договором закріплюється право вимагати від адміністративного органу видання ним адміністративного акта, лише така винагорода погоджується, яка може бути предметом додаткового застереження відповідно до ст. 36 Закону Німеччини про адміністративну процедуру. За змістом положень цієї статті адміністративний акт, видання якого особа може вимагати, може супроводжуватися додатковим застереженням, якщо це воно не суперечить меті адміністративного акта, а також за умови, що воно передбачено законом або коли це спрямоване на забезпечення належного виконання вимог, відповідність яким є підставою для видання адміністративного акту. Зокрема, після належного вивчення обставин справи адміністративний акт може бути виданий із застереженням про те, що:

- право або обтяження започатковуються або закінчуються у певний термін або триватимуть протягом певного строку (часове обмеження);
- виникнення або припинення права чи обтяження залежатиме від майбутнього випадку, котрий є невизначеним (умова);
- адміністративний акт припиняє чинність за визначених обставин;
- необхідність для вигодонабувача за адміністративним актом вчиняти або не вчиняти певну дію (зобов'язання);
- можливість зміни або доповнення зобов'язань за адміністративним актом або введення у дію нових зобов'язань [1].

Також слід звернути увагу на те, що положення Закону Німеччини про адміністративну процедуру, які стосуються правових наслідків недодержання вимог

законодавства під час укладення публічно-правових угод, встановлюють передусім те, що ці угоди є недійсними, якщо їхня недійсність впливає із цивільно-правових підстав недійсності правочинів. Публічно-правова угода є недійсною, якщо:

- адміністративний акт з аналогічним змістом був би недійсним;
- адміністративний акт з аналогічним змістом був би протиправним не лише через недолік його форми або процедури прийняття, про що було відомо сторонам;
- умови для укладення компромісної угоди не були виконані, й адміністративний акт з аналогічним змістом був би протиправним не лише через недолік його форми або процедури прийняття, про що було відомо сторонам;
- адміністративний орган вимагає винагороди, яка є неприпустимою (ч. 2 ст. 59 Закону Німеччини про адміністративну процедуру) [1].

Якщо недійсною є лише частина угоди, вона є недійсною загалом, за винятком випадків, коли можна припустити, що вона також була б укладена без недійсної частини (ч. 3 ст. 59 Закону Німеччини про адміністративну процедуру) [1].

Звертаючись до законодавства Тайваню, зазначимо, що за його положеннями, які стосуються укладення, набрання чинності та змісту адміністративних договорів, адміністративний договір укладається у письмовій формі, якщо інше не встановлено законом (ст. 139 Закону Тайваню про адміністративну процедуру). Адміністративний договір із положеннями, котрі, будучи виконаними, можуть спричинити посягання на будь-яке право третіх сторін, не набуває чинності без письмової згоди відповідних третіх сторін. Так само адміністративний договір, укладений замість адміністративного акта, який, як вимагає закон або підзаконний нормативно-правовий акт, може бути укладений лише за погодженням чи згодою або за спільним рішенням з іншим адміністративним органом, не набуває чинності без затвердження, згоди або спільного рішення з таким адміністративним органом (ст. 140 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Більше того, адміністративний договір не набуває чинності, якщо він визнається нікчемним за приписами цивільного законодавства або якщо він укладений всупереч прямим заборонам, встановленим законодавством, або за умови невідповідності природі відповідних суспільних відносин (ст. 141 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2]. Також адміністративний договір, який замінює адміністративний акт, є недійсним, якщо:

- адміністративний акт з аналогічним змістом за законом є нікчемним;
- адміністративний акт з подібним змістом може бути визнаний недійсним через суперечність закону, і це є відомим обом сторонам договору;
- для укладення угоди про компроміс немає обставин, за яких є можливим її укладення;
- якщо укладення договору із двосторонніми зобов'язаннями, що включають сплату коштів, не відповідає вищевикладеним вимогам до визначення суми та призначення платежів (ст. 142 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Адміністративний договір із недійсними окремими положеннями є недійсним повністю, крім випадків, коли сторони можуть бути визнані готовими укласти договір, не враховуючи недійсну частину – за цих умов решта частини договору є чинною (ст. 143 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Також привертає увагу законодавче положення про те, що, якщо однією зі сторін адміністративного договору є громадянин і згідно із законом така сторона повинна бути визначена шляхом оцінки та відбору або будь-якою іншою конкурентною процедурою, адміністративний орган заздалегідь оприлюднює кваліфікаційні вимоги та процедуру прийняття рішення. Крім того, кандидатам надається можливість

висловити свою думку до прийняття рішення (ч. 1 ст. 138 Закону Тайваню про адміністративну процедуру). Якщо однією зі сторін адміністративного договору є громадянин, адміністративний орган може надати, згідно з письмовою домовленістю, необхідні вказівки або допомогу щодо виконання договору з боку громадянина (ст. 144 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

На доповнення до того за аналогією з німецьким законом про адміністративну процедуру законодавство Тайваню встановлює, що адміністративний договір, за яким сторони мають сплатити кошти, має відповідати таким вимогам:

- містити умову, що визначає конкретну мету, для якої будуть використані кошти від громадянина;
- платіж, здійснений громадянином, буде корисним для адміністративного органу для виконання покладених на нього завдань;
- платіж від громадянина має бути пропорційним підставі для його здійснення й обґрунтовано пов'язаним із результатом діяльності адміністративного органу (ч. 1 ст. 137 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Подібними до вищевикладених є вимоги до змісту адміністративного договору, передбачені законодавством Іспанії, які диктують необхідність відображати у його положеннях щонайменше ідентифікаційні дані про сторін адміністративного договору, умови про його дію за колом осіб і функціональним призначенням і територіальні межі його застосування, а також строк дії адміністративного договору та позицію про необхідність його оприлюднення з урахуванням природи адміністративних зобов'язань сторін та особливостей суб'єктів, до яких звернений адміністративний договір (ч. 2 ст. 86 Закону Іспанії про засади адміністративних процедур) [3].

Адміністративні договори у будь-якому разі потребують прямого схвалення центрального виконавчого органу або еквівалентного органу автономних громад, якщо вони зачіпають питання, що прямо належать до повноважень цих органів (ч. 3 ст. 86 Закону Іспанії про засади адміністративних процедур). Укладені адміністративні договори не мають змінювати повноваження, якими наділяються адміністративні органи, або обов'язки органів влади та їхніх посадових осіб щодо надання публічних послуг (ч. 4 ст. 86 Закону Іспанії про засади адміністративних процедур) [3].

Адміністративний договір, за яким на органи публічного адміністрування може бути покладена майнова відповідальність, мають включати розмір і спосіб компенсації згідно з актами адміністративного законодавства, щоб відповідний орган публічного адміністрування належним чином вирахував і сплатив суму коштів за договором (ч. 5 ст. 86 Закону Іспанії про засади адміністративних процедур) [3].

Підсумовуючи вищевикладене, маємо підстави констатувати, що адміністративний договір визнається укладеним і дійсним за умови, якщо він: 1) відповідає загальним вимогам законодавства до адміністративних актів з урахуванням особливостей природи адміністративного договору (спрямовується на задоволення публічних інтересів, які лежать у полі компетенції відповідного адміністративного органу, тощо); 2) узгоджується із загальними вимогами цивільного законодавства до правочинів з урахуванням особливостей природи адміністративного договору; 3) не зачіпає прав, обов'язків і законних інтересів третіх приватних осіб і не потребує погодження інших адміністративних органів або третя приватна особа дала згоду бути пов'язаною адміністративним договором, а заінтересований адміністративний орган погодив адміністративний договір; 4) є підставою для стягнення із приватних осіб пропорційних сум коштів, для яких встановлюється цільове призначення бути спрямованими на виконання конкретних завдань відповідного адміністративного органу, пов'язаних із предметом договору (Німеччина, Іспанія, Тайвань). Недотримання

вищевикладених вимог тягне за собою недійсність адміністративного договору загалом, крім випадків, у яких можна припустити, що вона також була б укладена без недійсної частини (Німеччина, Тайвань). Якщо приватна сторона адміністративного договору визначається за конкурентною процедурою, відповідний адміністративний орган має заздалегідь оприлюднити кваліфікаційні вимоги та процедуру прийняття рішення (Тайвань).

Завершальним кроком дослідження є опрацювання передбачених законодавством зарубіжних країн підстав зміни та припинення дії адміністративних договорів, а також найбільш загальних аспектів способів примусового виконання адміністративних договорів.

Насамперед зауважимо, що законодавством Німеччини передбачена можливість за виключних обставин змінити або розірвати публічно-правову угоду. Зокрема, якщо обставини, які визначали зміст угоди, змінилися з моменту укладення угоди настільки істотно, що від однієї зі сторін угоди не можна розумно очікувати дотримання первинних умов угоди, ця сторона може вимагати, щоб зміст угоди був адаптований до умов, що змінилися, або, коли така адаптація неможлива або не може розумно очікуватися від контрагента, угода може бути розірвана. Більше того, для відвернення тяжких наслідків для інтересів суспільства публічно-правова угода може бути безумовно розірвана відповідним адміністративним органом. Припинення дії угоди оформлюється документом у звичайній письмовій формі, за винятком випадків, коли закон передбачає іншу форму, яка також відображає підстави припинення дії угоди (ст. 60 Закону Німеччини про адміністративну процедуру) [1].

Так само за законодавством Тайваню адміністративний орган може змінити умови договору, наскільки це є необхідним, або розірвати його з метою запобігання або усунення істотних загроз суспільним інтересам. Рішення про це викладається письмово з обґрунтуванням відповідних підстав. Жодна зміна умов договору або припинення його дії не можуть бути здійснені без виплати іншій стороні компенсації за матеріальні збитки, спричинені внаслідок того. Якщо інша сторона не погодиться з розміром компенсації, вона може передати спір про це на розгляд адміністративного суду. Більше того, якщо приватній особі важко виконати змінені умови, вона має право розірвати договір письмовою заявою, виклавши в ній причини для цього (ст. 146 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Якщо після укладення адміністративного договору обставини змінилися настільки, що це неможливо було передбачити в момент укладення договору, та перетворюють вихідні положення договору на явно несправедливі, будь-яка зі сторін може вимагати від внесення змін до умов договору та має право розірвати контракт, якщо така зміна є неможливою. Водночас за зазначених обставин адміністративний орган з метою забезпечення задоволення суспільних інтересів може вимагати від особи продовження виконання її зобов'язань за первинною редакцією договору з виплатою компенсації за будь-які додаткові втрати, які вона може зазнати. Спір через незгоду з розміром компенсації за додаткові втрати вирішується адміністративним судом (ст. 147 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Також законодавство Тайваню встановлює, що, якщо після укладення адміністративного договору вищестоящий державний або самоврядний орган реалізує владні повноваження поза межами договірних відносин так, що це за прямим причинним зв'язком тягне за собою збільшення втрат громадянина, пов'язаних із виконанням його зобов'язань, або це заподіює йому інших несподіваних збитків, приватна особа має право вимагати від замовника компенсацію цих збитків. Адміністративний орган, котрий є замовником, приймає рішення у письмовій формі з викладенням мотивів

цього рішення за вимогою про компенсацію. Строк для пред'явлення вимоги про компенсацію становить 1 рік із моменту, коли громадянин дізнався про збитки. Спир щодо наявності підстав і розміру компенсації вирішується адміністративним судом (ст. 145 Закону Тайваню про адміністративну процедуру) [2].

Продовжуючи огляд нормативно-правових джерел зарубіжних країн із питань припинення та розірвання адміністративних договорів за надзвичайних обставин, зауважимо, що із закріпленою у положеннях німецького та тайванського адміністративного законодавства концепцією цілком узгоджується судова практика найбільш авторитетних судів Сполученого Королівства та Франції.

Зокрема, наукове опрацювання матеріалів аналітичних досліджень, присвячених питанням практики розгляду французькими адміністративними судами справ, пов'язаних із правомірністю та виконанням адміністративних договорів, дозволяє констатувати, що одним із найбільш важливих і дискусійних питань у цьому контексті є можливість адміністративних органів в односторонньому порядку вимагати розірвання адміністративних договорів із мотивів необхідності забезпечення публічних інтересів.

Приділивши належну увагу вивченню судових рішень адміністративних судів Франції, група представників французького юридичного співтовариства підсумувала, що сучасною позицією щодо вищенаведеного питання, яка користується найбільшою підтримкою, є та, згідно з якою адміністративний орган зберігає за собою право на розірвання адміністративного договору в односторонньому порядку за умови підтвердження наявності переважаючих суспільних інтересів і за умови компенсування контрагентам їхніх фінансових втрат за положеннями адміністративного договору. Водночас допускається оскарження приватними контрагентами розірвання адміністративного договору в односторонньому порядку та порушення питання про поновлення договірних відносин через непропорційність рішення про його розірвання суспільним інтересам, якими воно виправдовується, однак суди визнають за адміністративними органами широкий управлінський розсуд у питанні оцінки значення суспільного інтересу. Більше того, багато суб'єктів господарювання не мають намір домагатися поновлення договору, оскільки на комерційному рівні та на практиці може бути складно нав'язати клієнту відносини, яких він більше не хоче, через що суб'єкт господарювання обирає вимогу про компенсацію, оскільки правила її обчислення є задовільними [4].

Також привертає увагу позиція адміністративних судів Франції, за якою адміністративний орган, у т. ч. орган місцевого самоврядування, не може без посилання на нагальний суспільний інтерес розірвати адміністративний договір у зв'язку зі зміною керівництва й оновленням бачення оптимального управління публічними справами (рішення адміністративного суду Страсбурга від 13 липня 2018 р. у справі № 1603336) [4].

Суди Сполученого Королівства також дотримувалися концепції, згідно з якою завдання та дискреційні повноваження адміністративних органів, пов'язані із забезпеченням задоволення публічних інтересів, переважають над договірними зобов'язаннями, що дозволяє адміністративним органам за виняткових обставин припиняти дію адміністративних договорів із міркувань публічних інтересів і за умови виплати їхнім контрагентам справедливого відшкодування. Зокрема, у справі «Ransom and Luck v. Surbiton Borough Council» апеляційний суд, юрисдикція якого поширюється на місто Лондон, зауважив, що виконавча влада не може укладати договори, які позбавляють її повноважень, якими вона наділяється законодавчою владою для управління публічними справами. Договори з державою виконавча влада може розривати у будь-який

момент за суспільною необхідністю на справедливих для приватних сторін умовах. Так само, за матеріалами практики адміністративних судів Франції, адміністративний договір безумовно підпорядковується тим повноваженням, якими наділена адміністрація. Це означає, що незалежно від того, чи містить договір положення, які надають адміністративні повноваження, котрих зазвичай немає у звичайному цивільно-правовому договорі, адміністрація не звільняється від обов'язку захищати суспільний інтерес [5, с. 240–242].

На підтвердження однастайності судів у питанні дострокового одностороннього розірвання державою адміністративного договору звернемо увагу на справу «Стоун проти Міссісіпі», за обставинами якої штат уклав із позивачем договір про дозвіл на започаткування й умови діяльності лотереї, але через рік у конституції запровадив положення, яке забороняло діяльність лотерей. Вважаючи, що договір був анульований новим положенням конституції, Верховний суд США вказав на те, що у світлі вищевикладених обставин постало питання про те, чи законодавчий орган держави може договором із лотереєю компанією переважити авторитетно виражену волю народу щодо подальшого продовження такого бізнесу. За позицією суду жоден законодавчий орган не може вести переговори, відмовляючись від обов'язків забезпечувати громадське здоров'я й охороняти суспільну мораль. Самі люди не можуть нехтувати цими цінностями, не говорячи вже про політиків і державних службовців. Розробка та реалізація політики щодо цих питань є тривалим процесом, який має відбуватися з урахуванням особливих вимог на конкретний момент і не може бути перерваний договором, за котрим уряд позбавляє себе влади забезпечувати виконання певних завдань. З цією метою допускається найбільший законодавчий розсуд, і розсуд не може бути здійснений нічим іншим, як самою владою [5, с. 244].

Тож очевидно, що положення адміністративного законодавства зарубіжних країн відображають позицію щодо того, що адміністративний договір може бути змінений або розірваний адміністративним органом в односторонньому порядку з виплатою на користь приватних осіб справедливих компенсаційних платежів, передбачених адміністративним договором, якщо це є вкрай необхідним для значно більш ефективного виконання адміністративним органом покладених на нього завдань або для відвернення тяжких наслідків для інтересів суспільства. Також загальноприйнятим є те, що, якщо після укладення адміністративного договору обставини змінилися настільки, що це неможливо було передбачити в момент укладення договору, та перетворюють вихідні положення договору на явно несправедливі, будь-яка зі сторін може вимагати від внесення змін до умов договору та має право розірвати контракт, якщо така зміна є неможливою (Німеччина, Тайвань). Оскарження приватними особами розірвання адміністративного договору з ними та порушення питання про поновлення договірних відносин допускається лише через непропорційність рішення про його розірвання суспільним інтересам, якими воно виправдовується (Франція).

На завершення дослідження зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання інституту адміністративних договорів зазначимо, що за німецьким і тайванським законодавством допускається примусове виконання адміністративного договору як виконавчого документа із застосуванням усіх гарантій його належного виконання.

Так, за ст. 148 Закону Тайваню про адміністративну процедуру адміністративний договір є виконавчим документом і підлягає примусовому виконанню за умови його порушення будь-якою зі сторін за загальними правилами примусового виконання адміністративних актів з урахуванням особливостей адміністративного договору [2]. Так само німецьке законодавство визначає, що публічно-правова угода може бути

подана на примусове виконання за загальними правилами примусового виконання адміністративних актів з урахуванням особливостей, які впливають із положень угоди (ч. 1 ст. 61 Закону Німеччини про адміністративну процедуру). Якщо фізична або юридична особа чи громадське об'єднання подає на примусове виконання вимогу про стягнення коштів, то застосуванню підлягають ч. 1-3 ст. 170 Кодексу адміністративного судочинства Німеччини [1], за якими:

- якщо постає питання щодо примусового виконання грошових вимог стосовно федерації, землі, асоціації муніципальних об'єднань, муніципального об'єднання, підприємств, установ та організацій публічного права згідно з адміністративним законодавством, то суд першої інстанції санкціонує стягнення коштів на вимогу кредитора та визначає виконавчі заходи, які мають бути вжиті, та доручає компетентним органам вжити цих заходів;

- до видання наказу про виконання суд повідомляє орган влади та законних представників підприємств, установ та організацій публічного права про можливе примусове виконання, закликаючи їх для запобігання примусовому виконанню виконати рішення добровільно у строк, визначений судом, який не може перевищувати 1 місяця;

- виконання заборонено щодо предметів, які є необхідними для виконання адміністративним органами покладених на них завдань або продаж яких суперечить суспільним інтересам (з цих питань суд приймає рішення після заслуховування заперечень відповідного адміністративного органу, вищих федеральних або земельних органів влади або компетентного міністра) [6].

Якщо за поданою до примусового виконання публічно-правовою угодою вимагається від адміністративного органу прийняти рішення, вчинити або не вчинити певну дію, то застосуванню підлягає ст. 172 Кодексу адміністративного судочинства Німеччини, за якою суд першої інстанції за клопотанням може винести ухвалу, якою суд встановлює строк для виконання виконавчого документа, після спливу якого на уповноважених посадових осіб накладається штраф розміром до 10 000 євро. Після цього суд може повторно встановити строк для виконання виконавчого документа під загрозою штрафу (ст. 170 Кодексу адміністративного судочинства Німеччини) [6].

Висновки з дослідження. Підводячи підсумки дослідження правил укладення, зміни та припинення дії адміністративних договорів за адміністративним законодавством окремих зарубіжних країн, зазначимо, що адміністративний договір прийнято визнавати укладеним і дійсним за умови, що він: 1) відповідає загальним вимогам законодавства до адміністративних актів і вимогам цивільного законодавства до правочинів з урахуванням особливостей природи адміністративного договору; 2) не зачіпає прав, обов'язків і законних інтересів третіх приватних осіб і не потребує погодження інших адміністративних органів або третя приватна особа дала згоду бути пов'язаною адміністративним договором, а заінтересований адміністративний орган погодив адміністративний договір; 4) є підставою для стягнення із приватних осіб пропорційних сум коштів, для яких встановлюється цільове призначення бути спрямованими на виконання конкретних завдань відповідного адміністративного органу, пов'язаних із предметом договору (Німеччина, Іспанія, Тайвань). Адміністративний договір може бути змінений або розірваний адміністративним органом в односторонньому порядку з виплатою на користь приватних осіб справедливих компенсаційних платежів, передбачених адміністративним договором, якщо це є вкрай необхідним для значно більш ефективного виконання адміністративним органом покладених на нього завдань або для відвернення тяжких наслідків для інтересів суспільства. Оскарження приватними особами розірвання адміністративного договору з ними

та порушення питання про поновлення договірних відносин допускається лише через непропорційність рішення про його розірвання суспільним інтересам, якими воно виправдовується (Франція).

Адміністративний договір прийнято вважати виконавчим документом, котрий підлягає безпосередньому примусовому виконанню за умови його порушення будь-якою зі сторін за загальними правилами примусового виконання адміністративних актів (із можливістю встановлення строку для виконання виконавчого документа, після спливу якого накладається штраф, тощо) з урахуванням особливостей адміністративного договору (Німеччина, Тайвань).

Список використаних джерел:

1. Germany Administrative Procedure Act (Verwaltungsverfahrensgesetz) of 25 May 1976. Last updated: 11 December 2008. URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=289>.
2. Administrative Procedure Act of the Republic of China of 3 February 1999. Amended on 30 December 2015. URL: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawParaDetail.aspx?pcode=A0030055&bp=17>.
3. Law of Kingdom of Spain of the Common Administrative Procedure of the Public Administrations of 1 October 2015 № 39/2015. URL: <https://afyonluoglu.org/PublicWebFiles/Reports/PDP/2015%20Spain-Law%2039-2015%20Common%20Administrative%20Procedure%20of%20PA.pdf>.
4. Pamina Avocats. Control Over The General Interest Motives Justifying The Termination Of An Administrative Contract: What Are The Practical Consequences? 2020. URL: <https://www.mondaq.com/france/contracts-and-commercial-law/869718/control-over-the-general-interest-motives-justifying-the-termination-of-an-administrative-contract-what-are-the-practical-consequences>.
5. Mewett A. The theory of government contracts. *McGILL Law Journal*. 1959. Vol. 5. № 4. P. 222–246.
6. Germany Code of Administrative Court Procedure (Verwaltungsgerichtsordnung) of 19 March 1991. Last updated: 22 December 2010. URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=292#170>.